

დედა

№3 2002 წელი

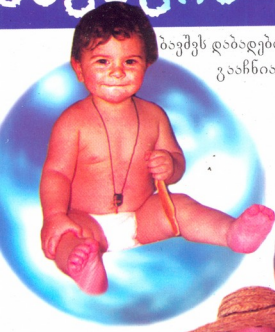
უმწველი უნდა სწავლობდეს
საცნობლად თავისადია:
ვინ არის, სიღამ მოსულა,
სად არის, წავე სადია?

1 მანოსა ბავშვთა დაცვის ფუნქცია!

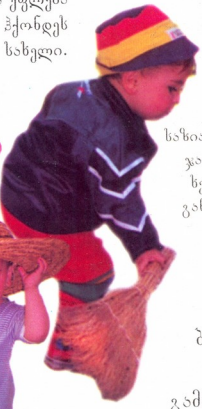
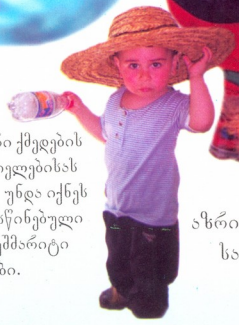
იტვიტობენ ენითა უსუსურის, იტვიტობენ, ვიდრე ქამი დაუზარის ვიდრემდის ხარ, ერძაო, თავისუფალი, არ გიცვინია სოფელი მოძღვრალი. ნიკოლაზ ბაბათაძე

ბავშვის უფლებათა კონვენცია

ბავშვს დაბადებისთანავე გაანხნია უფლება ჰქონდეს სახელი.

ბავშვის მიმართ ნებისმიერი ქმედების განხორციელებისას სრულიად უნდა იქნეს გათვალისწინებული ბავშვის ჰუმანიტარული ინტერესები.

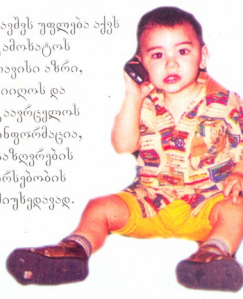

ბავშვს შეუძლია თავისუფლად გამოთქვას თავისი აზრი და შეხედულებები ნებისმიერ საკითხზე, რომელიც მას ეხება.

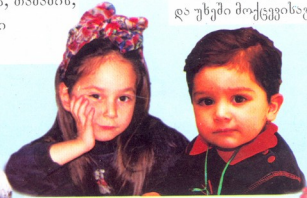
ბავშვს უფლება აქვს შეხედეს სხვა აღამაინებს, დაფუძნოს ასოციაცია ან განდეს ამა თუ იმ ასოციაციის წევრი.

ბავშვს უფლება აქვს უამხატოს თავისი აზრი, მიიღოს და განუცვლოს ინფორმაცია, საზღვრების არსებობის მიუხედავად.

ბავშვს აქვს უფლება სარგებლობდეს თავისუფალი დროით, აქვს დასვენების, თამაშის, კულტურულ ღონისძიებებში მონაწილეობის უფლება.

სახელმწიფო ვალდებულია დაცვას ბავშვი მშობლების, კანონიერი მფრუვეებისა და ბავშვს მზრუნველი სხვა ზირის მშრიდან ნებისმიერი სახის ძალადობისა და უხეში მოქცევისაგან.

ბავშვს აქვს უფლება დაცული იყოს ზირადი და თავისუფალი ცხოვრების, საცხოვრებელი ბინის ხელშეწყობისა და კორექციონალური საიდუმლოების უფლებათა განხორციელებაში თვითნებური ან უკანონო ჩარევის, მისი ღირსებისა და რწუტაციის უკანონო ხელყოფისაგან.

ბყაზი

ტყე გვეძახის, სტუმრად გვიწვევს,
 ია-ია გვიცინის,
 ფესქემ ფიჭვის გამხმარ წიწვევს
 გააქეთ ლიწინ-ლიწინი.
 სოკოები დასკუპულან,
 მზრუნველ ხელებს ელიან,
 აღმართ-აღმართ ადის სურო,
 კულძი მისდევს ღელისანს...
 ახლართულან-ჩახლართულან,
 ცად ასულან ტოტები,
 უმაწვილები დაფანტულან,
 სადღაც დაბოტებენ.
 მათობეჟა ტყის მშვენება,
 სურნელი თუ ფეთება,
 ბადაგივით ნება-ნება
 გულზე შემოგენთება!..

პატარა იასამანი

ღარგო და წუალიც დაუსხა
 ბაღსაში ნორჩ ხერგს ანანომ,
 უთხრა: იხარე, იხარდე,
 პატარა იასამანო.
 ხიტმა ჟღერტულით დგატბოს,
 ნიაუმა კონით გაამოს,
 მხემ სითბო გაგინაწილოს,
 გაგპირტოს, გაგათამაშოს.
 შენს გვერდით კოწიიაობენ,
 ია, ვნებლა, ვარდიო,
 მათსავეთ გამშვენებინდი,
 გალადდი, გაღამაზდიო!..

ყურცეჟიბა

ჟურცეჟიტას რომ ეახიან,
 არ ბრახდებდა სრულებით.
 თავი მოსწონს
 სწორედაც რომ დაცემილი ჟურებით.
 ღამაზი და ზეწიანი
 ქურქის დამსახურებით
 ისე ბრწინავს,
 ნამდვილად
 ჟერ გაძლებით ჟურებით.

ანუკი და ციცინათულა

ზღვის სიდიდე არ უკვირს,
 ცის სიდიდე არ უკვირს,
 ციქცა ციცინათულამ
 გააოცა ანუკი.
 ციმციმ-ციმციმ-ციმციმით
 თითქოს უახლოვდება,
 მერე უცებ იცილებს,
 მერე უცებ შორდება.
 მისდევს გოგო ჰელოზინით,
 კვალ-ბარდი გათულა,
 როგორც დობილს დობილი —
 უსმობს ციცინათულას.

F968

ნიკო და მაკო

იყო ორი მეზობელი. ბიჭი წიკო და გოგო მაკო. მათ ეზოებს ღობე ერტყა. ღობეს, რა თქმა უნდა, სამეზობლო კარი ჰქონდა დატანებული, მაგრამ იშვიათად იღებოდა. მიზეზი ის გახლდათ, რომ მეზობელი გოგო წიკოს გულზე არ ეხატა. საერთოდ გოგოებს ვერ იტანდა. მარტო მაკოს გრძელი, წელამდე ჩამოზრდილი ნაწნავი მოსწონდა. თუ თვალს მოჰკრავდა სადმე, ქარივით გამოენთებოდა რომ ნაწნავში ხელი ეტაცა.

ემანდ თმები არ დამაწიწნოსო, მაკო კურდღელივით გაფრთხებოდა, ნიავ-ქარად იქცეოდა ხოლმე. ერთ დღეს წიკო აივნის მოაჯირს გადმოეყუდა ნახევრად ქაღალდშემოფუცქენილ ფოჩიან კანფეტს ხრამუნე აუყენა, თან მაკოანთ ეზოსკენ გააპარა თვალი.

მალე გრძელი ნაწნავის რხევით თავისი სახლის აივანზე მაკოც გამოჩნდა. წიკოს გაუღიმა და გამარჯობაო, მიესალმა.

ბიჭმა, ვითომ ვერ გაიგო, ხმა არ ვასცა, კანფეტისაგან გაწითლებული ენა გამოუყო. მერე რაც მოხდა, რაც იმას დაემართა, თქვენს მტერსა და ავადმასხენებელს. საიდანღაც გამოფრენილი ბზიკი ენის წვერზე დაეკაზა და გაჯავრებულმა უბინა.

- ვაი, ვაი! - შეჰყვირა ბიჭმა. ხელიდან კანფეტი გაავლო და სიმწრის ცრემლები გადმოყარა.

ენა, თითქოს ნაკვერცხალს მიაღო, საშინლად ეწვოდა. მოჰყვა აივანზე წინ და უკან სირბილს და მიშველო გაჰყვიროდა.

წიკოს ყვირილზე მეზობლები მოცივიდნენ. მობრინა მაკომაც. გაიფეხ, რაც მოხდა. ჩაიცინეს და ბიჭს ურჩიეს, პირში ცივ-ცივი წყალი გამოეყოლო, - დაეამდებო.

უცებ მაკო საღდაც გაიქცა და მალე წიკოს შოკოლადის ნაყინი მოურბენინა. ბიჭმა ნაყინი გამოართვა, ცრემლების ყლაპვით ლოკავდა და მადლიერი თვალთი მაკოს უყურებდა. ის ლამაზი, გრძელი ნაწნავი, წელამდე რომ წვდებოდა, გოგონას წინ გადმოეგდო, ბოლოზე პეპელასავით ბაფთა შეება.

ბაფთიანმა ნაწნავმა წიკოს ბზიკისაგან დაკეხილი ენა დაავიწყა. ჯიბეში ხელი ჩაიყო და ფოჩიანი კანფეტი ამოიღო, მაკოს გაუწოდა.

- შუშუ... მმმ... შუშუ... - ძლივს წაილულულა ენგასივებულმა წიკომ.

მუნჯურად ნათქვამი სიტყვების შინაარსი მარტო მაკომ გაიგო:

- შუშუ-შენთვის მმმ-მქონდა შუშუ-შენახული.

იმ ამბის შემდეგ წიკო და მაკო დამეგობრდნენ, სამეზობლო კარიც ხშირად, მხიარულად ჭრილობდა.

მხატვარი
ედუარდ ამბოკაძე

აკრობატი ბატი

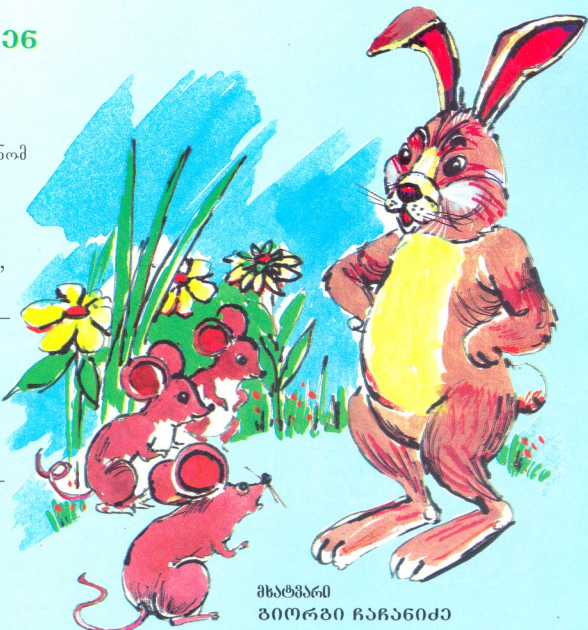
რამ შეშალა, გადარია
 ბებიკონა მაკროს ბატი?
 დაიჩემა, ორ-სამ წუთში
 გაუხდებო აკრობატი.
 გაჭირვებით შესტა სეზე,
 მიბობლავდა ცალი ფეხით,
 ცალიც სვეით ასწია და
 დაენარცხა კისრისტკნით.
 სახლის კიბეს რომ ამოჭყვია,
 კარი უცვებ გადაწაწეს,
 ახლა საქათმეში შემგრა
 და აფოფხდა ქანდარაწე.
 ფრთებს იჩენვდა, მეც ვიცით
 ქათამივით მადლა ფრენა,
 მაგრამ დიდხანს არ გაგრძელებდა
 „აკრობატის“ აღმაფრენა.
 მიწს ზღართანია მოადინა,
 დაინახა მაკრო ბებომ:

— აბა, ნახოს ამ უტყინომ,
 თუ რა დღეში ჩავგდებო.
 წამოავლო ხელად სეზე,
 წაუშინა წკვპლა წელსე,
 ეყინებდა: — მაკრინეო,
 გვერდები ნუ მატკინეო.
 აქა-იქა ტანტალვებდა,
 აბოტკებდა ატა-ბატა,
 რომ დამარცხდა, შერცხეწინილმა
 ეყინის უფრო მოუმატა,
 სიცლიისგან გადაბრუნდნენ
 აქეთ მადლი, იქით — კატა.
 — ქათმად ვოფხა თუ გინდობდა,
 დაიბადე რატომ ბატად?
 თუ არა გაქვს მოქნილობა,
 ვურ ივარგებ აკრობატად
 და დარჩები მაკროს ბატად.

დალი მაზიოზვილი

ჩაუსაფრდნენ თაგვიები...

დაწყებული უღვაძით,
 დაცვეტილი უურებით,
 მინდვრის თავუბა ფიფანომ
 ნახა ნაფესურები.
 ჯერ ნაბიჯით გასომა,
 მერე თათი ასწია,
 მტერი გუგავსო, იფიორა,
 ფესზე წადი აცვია.
 ჩაუსაფრდნენ თავუბები —
 აგუნა და აკია,
 ვუჩვენოთო სეირი,
 მტერი ახლოს რაკია.
 დაინახეს სოროსთან
 მოცანცალდა ბაჭია,
 მეთამამეთ, ბიჭებოო, —
 თქვა და მათკენ გასწია.

მხატვარი
 გიორგი ჩაჩანიძე

კაი ყმის ბურთი

წერა-კითხვა ძალიან ადრე, - ხუთი წლისამ ვისწავლე. ბევრს ვკითხულობდი, - უფრო მეტად, „სადიდოს“. რვა წლისამ გადაეწვივებ, მეც მწერალი უნდა გამოვიდე-მეთქი, მაგრამ მწერალი რომ გამოვსულიყავ, უეჭველად ცხვარში უნდა წაე-სულიყავი. რვა წლისას ვინ გამოიშვება ცხვარ-ში?.. ცხვარში წასვლამდე ვაჟა-ფშაველას ლექსები, პოემები და მოთხრობები წავიკითხე და დიდად ნასიამოვნები დავრჩი. აგრეთვე ხელთ ვიგდე „ხევსურული ხალხური პოეზია“ და ერთბაშად მომხიბლა „კაი ყმობა“. კაი ყმას კარგ ვაჟაკს უწოდებდნენ, - სოფელში გამორჩეულს. კაი ყმას ყველა დიდ პატივს სცემდა. კაი ყმა ყოველთვის „საფინოს“ დოში იჯდა; ნადავლის გაყოფისას ყველაზე კარგსა და მეტ წილს მას აძლევდნენ, ის კი ამ თავის წილს თვითონ კი არ იღებდა, ისევ თანასოფლელებსა და ამხანაგებს ურიგებდა: „ღრეობას“ თუ „ხატობაში“, ცალ მუხლზე დაჩოქილი ხევსური კათხით ლუღს, „საკარგმოს“ მიართმევდა...

როცა მოვიზარდე და უკვე დიდი გავხდი, მხოლოდ მაშინ შევძელი ცხვარში წასვლა ზაფხულის არდადეგებზე. იქ ბევრი რამ ვისწავლე ცხოველებისა და ნადირების ჩვევა-ზნეზე და ჩემდა გასაკერველად, „კაიყობა“ ცხოველებშიც აღმოვ-აჩინე. და, ახლა გაიბობოთ ერთ შემთხვევას, რომელ-საც მე თვითონ შევესწარი, ჩემი თვალთ ვნახე.

დათვი, ჩვენ რომ ზღაპრებიდან, არაკებიდან ან მულტფილმებიდან ვიცით, სინამდვილეში ასეთი ყვეყნი, შტერი და მშვიშარა არ გახლავთ. ძალიან ეშმაკი, თავხედი, გონიერი და თავზე

ხელაღებული ნადირია. მისი ღონე ხომ თვით ნადირთა შორისაც განთქმულია. ცირკის არენაზე რომ ძლივს დაუბნელებს, მთა-ტყეში საოცარი სისწრაფით დარბის. მწვემსები მარიგებდნენ: თუ გინდა, დათვი ვერ დაგეწიოს, პირაღმა უნდა გაიქცე, თორემ პირდაღმა თუ გაიქცე, ბურთივით

შეიკუმშება, ლოდივით დაგორდება და წინ დაგიხვდებაო; ცხვრის მოტაცებაც თავისებური იცის: მეელი რომ შევარდება ფარეხში, თუ დროზე ვერ გაუგებ, ბევრ ცხვარს გლეჯს. აფთარი უარესია, - კიდევ კარგი, რომ აქა-იქ თუ ღიმღამობს ჩვენში, თორემ პირდაპირ უბედურებაა: თუ დროზე ვერ გაუგებ და ვერ მიეშველე, ფარეხში შესული, სანამ ერთი ცხვარიც კი ფეხზე იღვამება, ყველას ყელსა სჭრის...

დათვი ამათვან დიდად განსხვავდება: ფარა ღამით რომ აღხაჯზე დაეყრება, შუალამემდე არხეინად სძინავს.. (აღხაჯი ღამით ცხვრის სათე-ვია იალაღზე). დათვი ფარასთან შუალამისას მოღის, სულ ერთსა და იმაზე ღროს. ეს ღრო ისეთი ზუსტია, შეიძლება ამაზე სათიცი კი გაა-სწორო. თანაც მხოლოდ ერთი გეზი აქვს: უეჭველად ზემოდან მოვა, შევარდება ფარაში, აიფვანს ერთ ცხვარს, გაარბენს მთელ ფარას და დაეშვება თავქვე... მხოლოდ ერთი ცხვარი მიაქვს, სხვას არც ერთს არ გაეკარება. ატყდება ერთი ყეფა-გნისი ძაღლებისა, მწვემსების კივილი, თოფის სროლა, მაგრამ ჩვენნი „ძმა“ დათუნია ამ ქოთქოთს არაფრად ავღებს. მთავარია, ადრე გაუგო და ფარაში არ შეუშვა, თორემ თუ შევიდა, უეჭველად წაიღებს ცხვარს!

რომელ ფარაშიც მე ვიყავი, იმ ფარაში ძაღლები დააშინა დათვმა. რაც ხელში

მოხვდებოდა, - ხე, ქვა თუ გოროხი, ყველაფერს ესროდა, მიმოფანტავდა და მაინც შედიოდა ფარაში. მხოლოდ ერთი მოზრდილი ლეკვი იყო, რომელიც არ ეპუებოდა და ხშირად დაჰკიდებოდა კიდეც უკანა ფეხებზე კბილებით დათვს. ნადირი ერთს გაიქნევდა ფეხს, შორს მოისროდა ლეკვს და თავად პატრონივით შეალაჯებდა ფარაში...

მეორე წელს, როცა იმ ფარაში ავედი, ერთი ახალი, ვეება, ბობოროა ძაღლი დამხვდა, სხვა ძაღლებზე ბევრად დიდი, მძლავრმკერდიანი და მსხვილტურებიანი. ძალიან გაკვივდი, რომ არ მიუცხოვია და კულის ქიცინით მეგობრულადაც მომესალმა.

გაკვირვებით მივაჩერდი მწყემსთმთავარს.

- ეგ ბოღრაა, როგორ ვერ იცან? ის შარშიანდელი ლეკვი გაიზარდა და ამ ძაღლად იქცა.

მე მაშინვე ჩავეცუცქედი და მივეფერე. ბოღრაც ხაიბონებით გამიყურდა.

- ამ ზაფხულს როგორ არი დათვის საქმე, ბევრი გაზარალათ?

- არა, წელს ბოღრამ ძალიან იფუკაცა. იცის, საიდან მოდის, წავა და იქ უსაფრდება, ასტეხს ყეფას, რო სხვა ძაღლებიც მიეშველონ, ჩვენც გვატყობინებს და გამზადებულნი ვხვდებით. ეს დანარჩენი ძაღლებიც აიყოლია და ეგერეივად აღარ უფრთხიან ნადირს. ის ერთი ლომგულაა, პირდაპირ ქერზე ახტება დათვსა.

იმ დამეს ვჭამეთ პური და მე ჩემი თოფით ფარის ბოლოში მივწექ ნაბაღზე.

ვიფიქრე, საიდანაც უნდა მოვიდეს, ბოლოს მაინც აქეთ უნდა ჩამოიბრინოს-მეთქი.

შუალამისას ძაღლების ყეფამ, თოფის სროლამ და კივილმა გამომადვიბა. უმაღ ჩავბღუჯე თოფი და დათვს დაველოდე. კარგა ხანს ისმოდა ფარის თავში გნისი.

დათვს ჩემკენ არ ჩამოუვლია.

რაკი წკმუტუნ-ყმუილი და მწყემსების ყაყანი არ შეწყდა, ვიფიქრე, ალბათ ნადირი მოკლეს-მეთქი და იქით წავედი.

ვარსკვლავების შუქზე მიწაზე ნავდები ბოღრა შეენიშნე. თავს მწყემსთმთავარი ეღა.

- ნახე, რა უქნა იმ ყაჩაღმა? -

მითხრა ფარის განმგებელმა, - სხვა ძაღლები

დაფრთხნენ, გაექცნენ, ეს მარტომდმარტო დაუხვდა და მაინც არ შეუშვა ფარაში. უნდა გენახებოდა ბრძოლა იყო: ეცემოდა, სტაცებდა პირს უკანა ფეხში, მოუბრუნდებოდა დათვი, ეს გაუხტებოდა განზე; როგორც კი ისევ ფარისკენ დაეღირებოდა, ეს დაახტებოდა ზურგზე და ახლა რომელიმე ყურს დაუჭერდა. გადაირია, გაგიჟდა, გაბოროტდა ის თხერი, რო ვეღარა უსაშველა რა, აი, ის დიდი ლოდი ესროლა და ფეხი მოსტეხა. სანამ ეს არ დაეცა, ჩვენ თოფები ვეღარ დავცალეთ, შეგვეშინდა, ბოღრასთვის არ მოგვერტა. გაცეცხლებული გაიქცა, დიდად ნაწყვერი, რაკი ცხვარი არ გაატანეს. ისე ხვნეშოდა და ბურღუნებდა, შეიძლება დავჭვებით კიდეც... წავალ, წვალი დავადგმინებ, უნდა მოგებანო და არტაშნები დავადო.

მწყემსთმთავარი წავიდა.

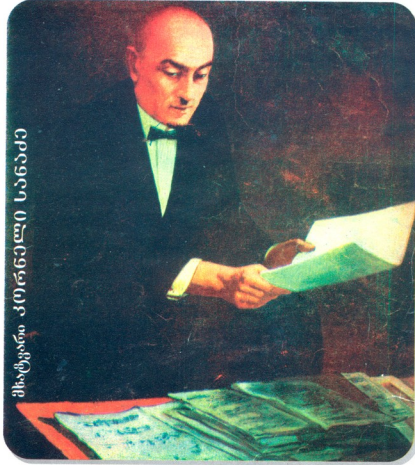
მე თოფზე დაყრდნობილი ვიდექი და ვუტყერდი, სიხნელიდან საითაოდ როგორ გამოდინდნენ ნადირისაგან აქეთ-იქით გამფრთხალი ძაღლები, როგორ ჩუმაღ, ფეხაკრეფით მიდიოდნენ ბოღრასთან და მომეჩვენა: ყოველი მათგანი მოკრძალებული, დარცხვენილი, მოწიწებით უახლოვდებოდა მას, თავისებური, ძაღლური ენით, მორიდებული წკმუტუნ-წკმუტუნით ულოკავდა სისხლიან ჭრილობას და შენდობას სთხოვდა მისთვის მხარის ვერდაჭერისათვის... ბრძოლის ველიდან გაქცევისათვის...

და უმაღ მივხვდი, რომ ეს იყო ბოღრას ბელადად, „კაი ყმაღ“ აღიარება მისი ჯიშისა და მისი მოდგმისაგან. ეს იყო ძაღლური „რიტუალი“ და „საკარგმოს“ მირთმევა „კაი ყმისად“...

მხატვარი, პორტრელი სანაძე

„საქარია ფალიაშვილი დაიბადა ქუთაისში 1871 წლის 4 აგვისტოს ქართველ კათოლიკეთა ეკლესიის მსახურის პეტრე ფალიაშვილისა და მარიამ შესარქისვილის ოჯახში. პეტრეს და მარიამს 11 შვილი ჰყავდათ.

- ფალიაშვილების ოჯახმა მთელი ეპოქა შექმნა ქართული კულტურის ისტორიაში. ამ ოჯახში აღიზარდნენ:
1. ივანე (ვანო) ფალიაშვილი — დირიჟორი;
 2. საქარია ფალიაშვილი — კომპოზიტორი, დიდი პედაგოგი ფილკლორისტი, საზოგადო მოღვაწე, ქართული პროფესიული მუსიკის ფუძემდებელი;
 3. პოლიკარზე ფალიაშვილი — ქორმეისტერი;
 4. ლევან (ლეო) ფალიაშვილი — კომპოზიტორი და პედაგოგი;
 5. თანა ფალიაშვილი — კონცერტმეისტერი;
 - 6-7. ანტონი და ნიკოლოზი აქიმბე იყვნენ, მაგრამ პროფესიულ დონეზე უკრავდნენ: ანტონი — ფორტეპიანოსა და ორგანზე, ნიკოლოზი — ვიოლინოზე.

„ჩვენი მშობლები არც ერთ მუსიკალურ ინსტრუმენტზე არ უკრავდნენ და არც რაიმე მუსიკალური ინსტრუმენტი მოგვუბრავებოდა სახლში. ზატარაობიდანვე მთელს ჩვენს მრავალრიცხოვან ოჯახში დამძებს ბუნებთიად მუსიკალური ნიჭი დაგვყვა. ეს ჩემის აზრით, იმით უნდა აიხსნებოდეს, რომ, როგორც კათოლიკენი, სმირად მონიარულენი კვლესიაში, სხვადასხვა ორგანოს ნაზი ხმები სმენას ატკობს და ანვიტარებს... ერთთავად კვლესიაში ვიმოყვებოდით და ნელნელაობით, შეუმჩნევლად ჩვენი მუსიკალური სმენა ვითარდებოდა,“ — ვკითხულობთ საქარია ფალიაშვილის „ავტობიოგრაფიულ ცნობებში“.

საქარია ფალიაშვილის და-ძმებიდან მუსიკალური ნიჭი პირველად უფროს ძმას ივანეს აღმოაჩნდა. 11 წლის ივანე ქუთაისის კათოლიკურ ეკლესიაში ორგანისტად მოეწყო, ხოლო რვა წლის საქარია ამავე ეკლესიის გუნდში ჩაირიცხა. აქვე ისწავლა ორგანზე დაკვრა.

ძმებმა ყურადღება მალე მიექციეს ნიჭიერებითა და შრომისმოყვარეობით. ისინი თბილისის ქართველ კათოლიკეთა ეკლესიაში მიიწვიეს — ივანე ორგანისტად, ხოლო საქარია მის მოადგილედ და საეკლესიო გუნდის მგალობლად, იმავე წელს ქართული ხალხური მუსიკის დიდმა მოამბეკ ლადო აღნიაშვილმა ძმები თავის გუნდში ჩაირიცხა. ფალიაშვილების ოჯახი თბილისში გადმოსახლდა. 1895-1903 წლებში საქარიამ ჯერ მუსიკალური სასწავლებელი დაამთავრა, შემდეგ — მოსკოვის კონსერვატორია. პარალელურად საქარია დიდი მონაღობით სწავლობდა ქართულ ხალხურ მუსიკას, არდადეგების პერიოდში მოგზაურობდა საქართველოს სხვადასხვა კუთხეში და ჩაიწერა საბასამდე ხალხური სიმღერა, რითაც ახლოს გაეცნო ქართული ერის მუსიკალურ საგანძურს.

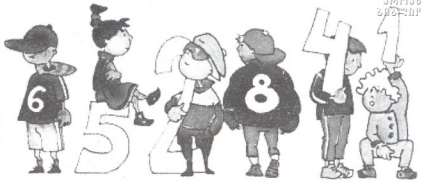
სწავლის დამთავრების შემდეგ საქარია 18 წელიწადს პედაგოგიურ მოღვაწეობას ეწეოდა

თბილისის მუსიკალურ სასწავლებელსა და ქართულ გიმნაზიაში. ჩამოთავალიდა დიდი გუნდი და სიმფონიური ორკესტრი, აღზარდა მრავალი შესანიშნავი მუსიკოსი, გამოსცა კრებულები, რომელშიც შევიდა ორბოცი ხალხური სიმღერა. მქორე კრებულში შევიდა მის მიერ დამუშავებული სიმღერები. დაწერა და გამოიცა წიგნი ქართულ ხალხურ მუსიკაზე და წაურეოდა აქვს საგუნდო სიმღერები, რომანსები, საორკესტრო ნაწარმოებები.

მისი თქმებით „აბსალდოდ და ვიერა“ და „დაისი“ ქართული პროფესიული მუსიკის მწვერვალებადაა აღიარებული. მას კი ამ თქმებმა ქართული პროფესიული მუსიკის ფუძემდებლის სახელი დაუბეჭდიდა. დიდი სიმფონიური ორკესტრის, ვოკალური კვარტეტისა და გუნდისათვის შექმნილი „სახეობ კონტაქტა“ ამ ფანის პირველი ეროვნული ნაწარმოებია. მასვე ეკუთვნის ოქერა „გლტაგრა“.

საქარია ფალიაშვილი გარდაიცვალა 1933 წლის 11 ოქტომბერს. დაკრძალულია თბილისის ოქერისა და ბაღეთის თეატრის ბაღში. მის სახელს ატარებს თბილისის ოქერისა და ბაღეთის თეატრი. თბილისის მქორე მუსიკალური სასწავლებელი, და მუსიკალური ათწლები.

სხალიო მათემატიკა

წინა შეხვედრისას ჩვენ ვისაუბრეთ ორნიშნა რიცხვების სათანრიგო ერთეულების შესახებ. გავეცანით რიცხვების დაშლას სათანრიგო ერთეულებად. გვჯერა, იმ წერილს ყურადღებით წაიკითხავდი და დარწმუნდებოდი, რომ რიცხვების სათანრიგო ერთეულებად დაშლა ძალიან გვეხმარება მათი შეკრებისა და გამოკლებისას.

სათანრიგო ერთეულებად დაშლა გვეხმარება რიცხვების გადამრავლების დროსაც. ვთქვათ, უნდა ვიპოვოთ ნამრავლი 21×3

შენ იცი, რომ ასეთ შემთხვევაში 21 შესაკრებად უნდა აიღო 3-ჯერ. მაგრამ დავსვათ კითხვა: ზომ არ შეიძლება ეს მოქმედება შევასრულოთ უფრო მარტივად, უფრო ადვილად?

მოდით, ასე მოვიქცეთ: 21 დავშალოთ სათანრიგო ერთეულებად, მივიღებთ: $21=20+1$, ე. ი. გვაქვს:

$$21 \times 3 = (20 + 1) \times 3 = 20 \times 3 + 1 \times 3 = 60 + 3 = 63$$

ვიმედოვნებთ, რომ ჯამის რიცხვზე გამრავლების წესი კარგად გახსოვს. ზემოთ მოცემული ჩანაწერი ასეც შეიძლება გვაკეთოთ:

$$21 \times 3 = (2 \text{ ათ.} + 1 \text{ ერთ}) \times 3 = 2 \text{ ათ.} \times 3 + 1 \text{ ერთ.} \times 3 = 6 \text{ ათ.} + 3 \text{ ერთ.} = 63.$$

აბა, დააკვირდი, რა გვაკეთეთ? — დიას, სწორად მიხვდი: იმის ნაცვლად, რომ 21 შესაკრებად 3-ჯერ აგველო და ჯამი გვემოვა, უფრო მარტივად მოვიქცით: 3-ჯერ შესაკრებად ცალ-ცალკე ავიღეთ ათეულები და ერთეულები, ადვილად ვიპოვეთ მათი ჯამი.

გამოანგარიშება უფრო გაგვიადვილდება, 3 ქვეშ რომ მიგვეწერა 21-ისთვის. დააკვირდი ჩანაწერს და ყველაფერს ადვილად მიხვდები:

$$\begin{array}{r} 21 \\ \times 3 \\ \hline \end{array}$$

$20 \times 3 + 1 \times 3 =$
 $= 60 + 3 = 63$

21
 $\times 3$

 $3 \leftarrow$ ერთეულების ნამრავლი 3-ზე
 $60 \leftarrow$ ათეულების ნამრავლი 3-ზე

 63 ნამრავლების ჯამი

ჩანაწერში კარგად რომ გაერკვევი, ქვეშმინერით გამრავლებას მოკლედ შეასრულებ:

21	X	21
3	X	3

		63

ნამრავლის სისწორის შემოწმება აქაც შეიძლება ციფრთა მარტივი ჯამების გამოყენებით. შეეცადე, დამოუკიდებლად გააკეთო ეს!

დავალება

- რიცხვების სათანრიგო ერთეულებად დაშლის გზით იპოვე ნამრავლები:

12 X 4	23 X 3	41 X 2	31 X 3
21 X 2	32 X 2	45 X 2	22 X 4
- იგივე მაგალითები ამოხსენი ქვეშმინერით!

„დიდის“ მკითხველების ამ წერილმა ყველაზე მეტად გაგვახარა. სულ რაღაც ოთხი თვე გავიდა ჩვენი „საყმაწვილო ენციკლოპედიის“ გამოსვლიდან და პატარები უკვე ერთიმეორეს ეჯიბრებან, ვინ უფრო გულმოდგინედ წაიკითხა წიგნი, ვინ მეტი ისწავლა და დაიხსომა.

1			2
9			
11			

3			4

5			6
12			

7		8
10		
13		

პირიზონტალურად: 1. უბეღეს დროში? შუთხული თქმულება ღმერთების შესახებ; 3. ცალკეული სტადია რაიმე მოვლენის განვითარებაში; 5. ოკეანის ნაწილი; 7. რა არ ჩერდება არასოდეს; 9. ერთი ქართული თქმულების მიხედვით, მოვარეზე ლაქები მას შემდეგ გაჩნდა, რაც შვილის ანცობით თავგაბეზრებულმა დედამ ურჩ ბავშვს სახეში ხელი სტკიცა. რა ესვა დედას ხელზე? 11. კონტინენტი; 12, 13. ციფრი.

პერტიკალურად: 1. მოვარის მიერ დედამიწის მიზიდულობის გამო ზღვის სანაპიროზე წყლის დონე დღე-ღამეში ორჯერ იცვლება. რა ქვია ამ მოვლენას? 2. რა ერქვა კოსმონავტს, რომელმაც პირველმა შემოუფრინა დედამიწას? 3. ღრუბლები, რომლებიც დაბლა, დედამიწასთან ახლოს ეშვებიან; 4. ზღვის ნაპირის ჩამორეცხვა ტალღების შემოქმედებით; 5. თორმეტი თანაგარსკვალავი, რომელთა გავლით მოძრაობს მზე წლის განმავლობაში; 6. განთიადი; 8. მითური მომღერალი, არგონავტების ლაშქრობის მონაწილე; 10. ჩვენი მნათობი ვარსკვლავი.

კატრეთის საშუალო სკოლის მოსწავლეები
ჰაბა და პახი ჰაბაბაძეები

ანაგრამები

გირი + ტროსი =

ნამი + ზონა =

სილა + ნიორი =

მნა + თითი =

კინო + გემი =

სიმი + აპიტი =

კეპი + ოლიმპო =

პერი + დენი =

ხე + ნუსხა =

ურემი + ია =

გამოიყენეთ მხოლოდ შავად აღნიშნული ასოები და მათი შეერთებით მიიღეთ მსოფლიოს ცნობილი მდინარეების სახელებს.

მეგობრობა

ერთ-ერთი სოფლის მახლობლად გორაკზე ღვთისნიერმა ხალხმა პატარა კოხტა ეკლესია ააგო. გავიდა უამრავი წელი, ტაძარს სამი ბერი ესტუმრა. მათ საცხოვრებლად სენაკები აიგეს და დაბინავდნენ. დილიდან საღამომდე ლოცულობდნენ, ღმერთს ეკუყვნისა და ერის კეთილდღეობას შესთხოვდნენ. თავი რომ ერჩინათ, ხორბალი დათესეს და ბოსტანიც გააშენეს. ბერებს სოფლის მოსახლეობაც ესმარებოდა.

შუადღისას ლოცვას რომ მორჩებოდნენ და გობს მიუსხდებოდნენ, ერთ-ერთი ბულღურს* მოიტიანდა, გობში გადაიღებდა და თვითონაც სუფრას მიუჯდებოდა. სამივენი სახეზე ბიალონს* ჩამოიფარებდნენ, რათა არ ეყურებინათ, ვინ რამდენს შეჭამდა.

ერთ ზაფხულს დიდი გვალვა დაიჭირა. მზემ სარწყავი წყალი დააშრო, მინა გამოახშო. ხორბალი და ბოსტნეული პაპანაქებამ მოსპო. გაუჭირდათ ბერებს.

ერთ დღეს უკანასკნელი რამდენიმე მუჭა ხორბალი მოაგროვეს და ბულღური მოამზადეს. მიუსხდნენ გობს, ბიალონი ჩამოიფარეს. ცოტა ხნის შემდეგ ერთმა იკითხა:

— მოვრჩით?

— მოვრჩით, — მიუგეს დანარჩენებმა.

თავსაბურავები აიხადეს და რა დაინახეს: ბულღურს ნამცეციც არ აკლდა, საჭმელი თურმე ყველამ ერთმანეთს დაუთმო. ასეთი საქციელისთვის ღმერთმა ბერებს შხაპუნა წვიმა გამოუგზავნა. მათს ამგვარ ურთიერთობას კი ხალხმა მეგობრობა უწოდა.

მხატვარი დანი პავუაშვილი

*ბულღური - (სულხან-საბა მხ.) დანაყილი, მზარაშული ზორბალი
*ბიალონი - (სულხან-საბა მხ.) თხელი და მსუბუქი წამოსასხამი

პატყვთა ყვეთყმეცხაბ

ჩემს ბასნავლაბელს

(ინეს ჯაბუნისა)

წუხელ ფიქრში გავათენე ღამე, ღღეს რომ მეუქვა თქვენთვის კარგი რამე. ოცნებაში იმის ჰონენას ვნატრობ, სხვას არ ეთქვას, მე რომ ვითხრათ მარტო...

ამიტომაც სათქმელს ვეძებ ღამას, მივაგნებ და ჩუმაღ ვეტყვით ამას:

— მშენიერო, ჩვენი ღმერთი მგონიხართ, გვეჩხუბებით, მაინც ყველას სჯობიხართ.

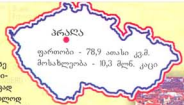
60100 აბაშიბ
6-ე სკოლის
II კლ. მოსწავლე

ზღაპარი პატარა ჯამბოზა

მინდა მოგიყვეთ ერთი პატარა სპილოს - ჯამბოს თავგადასავალი. ამ ჯიუტმა სპილუკამ ერთ დღეს გადაწყვიტა, რომ მშობლები ძალიან მკაცრად ექცეოდნენ და სახლებიდან გაიპარა. პირველივე დღეს საშინელი ხიფათი შეექმთხა: უგზო-უკვლოდ მოხეტიალე ბიროტი ჯადოქრის სახლში აღმოჩნდა. რომ არა მისი ძლიერი ხორთუმი, არავინ იცის, რა მოუვიდოდა. გაჭირვებაში გამოადგა მამის გაცეცილები, სწორედ მისგან ჰქონდა გავონილი, როგორ უნდა გაეღუნა რკინის გალია. ძლივს დააღწია თავი ჯადოქარს, მაგრამ შინ დაბრუნება არც უფიქრია, ისევ ტყე-ტყე მოჰყვა ხეტიალს, მეგობრებიც გაიჩინა და მხიარულად ატარებდა დროს. ერთ დღეს ტყეში ხმაური ატყდა, „ხანძარია, ხანძარია!“ - ყვიროდნენ ცხოველები. ჯამბო ისე დაიბნა, აღარ იცოდა რა ექნა. გარშემო აღარავინ ხანდა, ყველა გაქცეულიყო. გაახსენდა, დღდა რომ ასწავლიდა ხორთუმით ყვავილების მორწყვას, დაიგროვა გუბის წყალი და ცეცხლს მიასხა. ცეცხლმა უკან დაიხია და ჯამბომაც ტყიდან გამოღწევა შეძლო. აი, თურმე რატიმ მიტარებდნენ დედ-მამა მკაცრ გაკვეთილებს, ისინი სულაც არ ყოფილან ცუდებიო, იფიქრა ჯამბომ და სახლში დაბრუნდა. მას მერე ოჯახიდან გაქცევა აღარასოდეს უცდა.

მარი პალატოზიშვილი
47-ე სკოლის III კლ. მოსწავლე

ისტორიდან:

ჩეხეთის ტერიტორიაზე ადამიანები უძველესი დროიდან სახლობდნენ. მუხუბდავად ამისა, სახელმწიფო მხოლოდ IX საუკუნის ბოლოს ჩამოყალიბდა. სამეფო გვირგვინი პირველად პრემისლავიელების გვარის წარმომადგენელმა დაიფიცა. ამ დინასტიამ ტახტი XIII საუკუნის ბოლოს დაკარგა, რადგანაც გვარში არც ერთი მამაკაცი აღარ დარჩა, გვარის უკანასკნელი წარმომადგენელი, მთავრის ასული ელიშკა ცოლად გაჰყვა პრინც იან ლუკსმბურგელს. მათი შვილი, ჩეხეთის ყველაზე სახელგანთქმული კარლ IV იმპერატორად რომის იმპერატორი იყო.

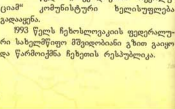

198 წელს, ავსტრია-უნგრეთის მონარქების დაშლის შემდეგ, ჩეხეთი სლოვაკეთს შეუერთდა და ჩეხოსლოვაკია დამოუკიდებელ სახელმწიფოდ გამოცხადდა.

1948 წელს ძალაუფლება ჩეხოსლოვაკიის კომუნისტურმა პარტიამ აიღო ხელში.

1989 წელს „ხავერდოვანი რევოლუციამ“ კომუნისტური ხელისუფლება გადააყენა.

1993 წელს ჩეხოსლოვაკიის ფედერალური სახელმწიფო მშვიდობიანი გზით გაიყო და წარმოიქმნა ჩეხეთის რესპუბლიკა.

პრავდა

ფართობი - 78,9 ათასი კვ.მ.
მოსახლეობა - 10,6 მლნ. კაცი

149-1437 წლებში ჩეხეთში მიმდინარეობდა ერთ-ერთად-განამთავისუფლებული ბრძოლა, რომელიც იან პუის სახელს უკავშირდება (ჰუსიტური ომები).

1620 წელს ჩეხეთმა დამოუკიდებლობა დაკარგა. ავსტრიის იმპერატორმა იან რუდოლფმა მისიველი ჩეხეთის გაგვარების მიზნით ჩეხეთის გაგვარების პოლიტიკას. XVIII საუკუნეში გერმანული ჩეხეთის სახელმწიფო ერთ გადმოხადდა.

დღეს კუქის დამოუკიდებლობა იმის წარმოდგენაა, რა იყო ამ ადგილას 250 წლის წინათ. პოსიტლის შენიბა და წინდა სახეების გავლენა მცირედი ნაწილია იმ დიდებულ არქიტექტურული ანსამბლისა, რომელიც XVIII საუკუნეში შეიქმნა. გრაფ ფრანტიშეკ ანტონინ შპორცის მამის ეს მშენიბე 1662 წელს შეუქმნია და იქ დასახლებს არც აპირებდა, რომ არა სამკურნალო წყლები. სწორედ ამ წყლებმა გადააწყვეტინა გრაფს, კუქის რეზიდენციად კვიია, ავსტრიაში დასახლდეს და საკურირტო ნაგებობა. ამას გარდა აქ აშენდა ციხე-დარბაზი, პოსიტალი, აბანო, შენიბათა მთელი წყება, რომელიაგან ზოგი სტუმრების მისაღებად იყო გაკეთებული, ზოგი მოსამსახურეებისთვის; იყო თეატრი, ფილოსოფოსთა სახლი, ტრაქტორია... ეს მრავალფეროვანი ნაგებობები ერთ მილიან მშატკრულ კონცეფციას ემორჩილებოდა.

ყველაზე მნიშვნელოვანი, რაც კუქისგან მარტა, პოსიტლის დასახლებაზე გამოირჩევილი იქნადაკეთებული კნადაკეთების ორი რიგია. მათი ავტორია უდიდესი ჩეხი მოქანდაკე მამაშ პერნარ ბრანკი.

ჩეხეთი

მსოფლიოში არის რამდენიმე ისეთი ქალაქი, რომელიც ადამიანის წარმოსახვაში, თავისი მნიშვნელობით მთელ ქვეყანასთან ახლოსრდება. ასეთია პარიზი, ასეთია ვენეცია, ტოკიო, ასეთია პრავდა, აქ იმდენი დირნესანაშენიბაა, იმდენი საინტერესო ადგილია მოსახლეულებს, რომ ტურისტები ერთი სასელია, ჩეხეთის სხვა ქალაქების დამთავლიერებას ვეღარც კი ახსენებენ.

კრუმლოვის ციხე-დარბაზი ჩეხეთში სიდიდით მეორე ადგილზეა იგი XIII საუკუნეში აუგიათ. 300 წლის შემდეგ კი აღორძინების ეპოქის შესაბამისად გადააკეთებიათ და ნამდვილ სასახლედ უქცევიათ.

XVIII საუკუნის ბოლოს კრუმლოვის მფლობელი იყო იმპერატორი რუდოლფ II. მისი უფროსი ვაჟი ჯელიო იტესმეტო წლის ასაკში კლედიდ შემოიღია და მამა ითულებული გაიხდარა საყვარელი შვილი დედაქალაქიდან კრუმლოში გადაეხალხლებინა. სიცოცხლის ბოლო ოთხი თვე ჯელიომ თურმე იქ გაატარა, ზუსტად ოთხი თვე არ სიძინებიათ კრუმლოვას და მისი მშობლიურების მცხოვრება - ყოველ დღით ეტყურათ მამის ხარის სეცმა შემოული ასატობის“ შემადგენელი ფრაილი.

ჯელიოს საცდელის შემდეგ მისი აზრდული დამდამობით ოთახებში დამორიადებდა და მსოქენებას არ აძლევდა ციხე-დარბაზის ახალ მფლობელს.

კარლშტეინი - ეს ციხე-დარბაზი 1348 წელს ააგო კარლ IV-ემ. ჰუსიტური ომების დროს კარლშტეინი სამეფო განმეულის საცავად გამოცხადდა და ორასი წლის განმავლობაში საიმედოდ ითავდა მტარფესულებლის.

კარლშტეინი ევროპაში ყველაზე ცნობილი და ფესული ციხე-დარბაზია.

ბელესაკ ამბატონ, მისთან შეხვედრამ იმე შეგინა ქალბატონი შუარცენბერგი, რომ იმსვე ღამით დატოვა კრუმლოვი და ციხე-დარბაზის აღმასახლებს დამრუნებელი. ბოლო ასი წლის განმავლობაში უძღური ჯელიოს აზრდულს აჯარავინ შექცევილია, ის შეიძლება ტურისტების მრავალციხეობას ვეჯულებას დაყოფოს.

ბიზნისი ჩეხეთში

იან პანო კოშკაყი აბტონის ფორტაკი ფრანკ კრეცა კარლ საკიყი აბრისლე სევაბტი შლანკნებრა პავლუ პაპალი

სკოლა-პანსიონი „ცეკოს“

ზამურის მოსწავლე ახალგაზრდობის რაიონულ სახლთან არსებულ სკოლა-პანსიონს „ცეკოს“ დაარსებიდან ათი წელი უსრულდება.

„გვინდა, ჩვენი დიდი წინაპრების – დავითის, თამარის, ცოტნეს, ქეთევანის, ილიას ღირსეული ცვლა აღვზარდოთ, მივცეთ საფუძველი იმისა, რომ დავითივით უფარდეთ სამშობლო, ქეთევანივით – უფალი, ცოტნესავით – მოყვასი და ილიასავით – მტერი.“

ასეთი თამამი განცხადებით დაიწყო ათი წლის წინ საქმიანობა პანსიონის დამაარსებლებმა. გარს ახალგაზრდა სპეციალისტები შემოიკრიბეს და 1992 წლის სექტემბერში პირველი პანსიონელებიც მიიღეს. ეს ფოტოც ათი წლის წინ არის გადაღებული.

ლისო გახადონ სასწავლო პროცესი. შედეგები სემესტრის ბოლოს ჩატარებულ შემფასებელ მეცადინეობებზე ვლინდება. პირველი კლასიდან ისწავლება ინგლისური ენა, მეორედან – რუსული, ყველაზე დიდი ყურადღება კი ქართულ ენასა და ლიტერატურას და საქართველოს ისტორიას ეთმობა, რადგან მთავარი მიზანი ღირსეული ქართველების აღზრდაა. ამ მიზანს უმსახურება მასობრივი ღონისძიებები, შეხვედრები გამოჩენილ ადამიანებთან. პანსიონის თეატრალურმა წრემ დადგა ვაჟა-ფშაველას „სათაურო“ და ილია ჭავჭავაძის „კაცია-ადამიანი“. მოეწყო პოეზიის რამდენიმე საღამო სახელწოდებით: „კიდევაც დაიზრდებიან“, „ასწიეთ მალე“, აიტაცეთ ღრუბელთა ზედა...“ პერიოდულად იმართება ნორჩ მხატვართა გამოფენები. მაისის ბოლოს კი საზეიმოდ აღინიშნება სკოლა-პანსიონის ათი წლის იუბილე, რომელსაც ბავშვებიც და მათი მასწავლებლებიც მოუთმენლად ელოდებიან.

სკოლა-პანსიონში სწავლება ახალი მეთოდებითა და სახელმძღვანელოებით მიმდინარეობს. დიდი ყურადღება ექცევა თითოეული მოსწავლის შემოქმედებითი უნარის გამოვლენას და განვითარებას. მასწავლებლები ცდილობენ სხვადასხვა ფსიქოლოგიური თამაშებით კრიტიკულ აზროვნებას მიაჩვიონ ბავშვები, სასიამოვნო და სახა-

საბათი

გიორგიმ რაღაც სახიამოვნო ხმა გაიგონა და იკითხა: — ეს რა ხმაა? დედამ უპასუხა: — ეს საათია, ჩვენი პატარა მეგობარი. გიორგის გაუკვირდა, მივიდა საათთან და დათვლიერება დაუნყო. საბათი ტიკტიკებდა, თითქოს დაპარაკობდა.

მეც მაქვს საათი და ის ძალიან მიყვარს, ის ჩემი განუყრელი მეგობარია, თუმცა საათის ბრალია, ზოგჯერ გაკვეთილზე რომ ვიგვიანებ. ოჰ, ეს საათი...

გიორგი გვახარია
მე-2 კლასი

გიორგი გვახარია
მე-2 კლასი

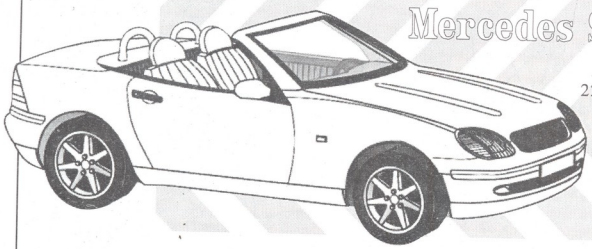
ჩვენი პატარა მეგობრებო, ვიდოვავით ზნისიონის ათი წლის იუბილეს. ვიცით, რომ მოუთმენლად ელოდით „ილიას“ უკვლად ნაძურს. ასეთივე სიხარულით ელოდება რედაქცია თქვენს წერილებს. თქვენსიხიან ერთ უკვლად მათი სიხარულიც და მათი მასწავლებლებიც მოუთმენლად ელოდებიან.

თქვენი მეგობარი „ილია“

0 — ცისვერი	3 — ყაზისვერი	6 — ღია ყაზისვერი	9 — ლორჯი
1 — ყვითული	4 — თუთრი	7 — წითული	10 — შუქი მუცანი
2 — ვარდისვერი	5 — ნარინჯისვერი	8 — მწვანე	11 — შხისვერი
			12 — ხარისვერი

ავტომობილების კლუბი

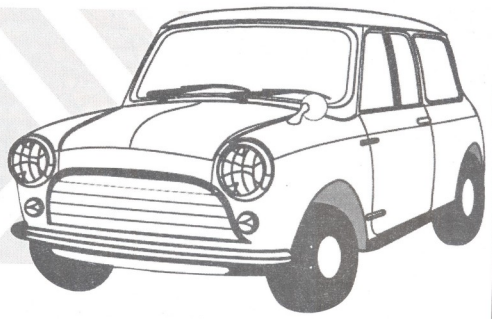

Mercedes SLK 320

245 კმ/სთ
220 ცხენის ძალა
გერმანია

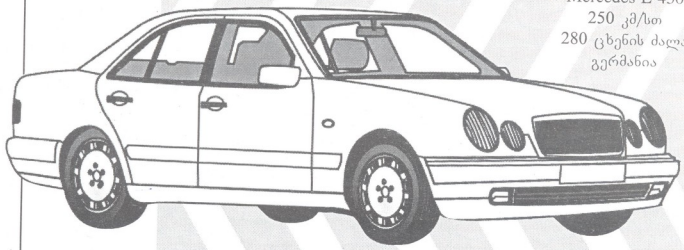
Rover Mini

145 კმ/სთ
63 ცხენის ძალა
დიდი ბრიტანეთი

Mercedes E 430

Mercedes E 430
250 კმ/სთ
280 ცხენის ძალა
გერმანია

ქუჯი

წინა წერილში ჩვენ ვცვლად ვისაუბრეთ ფარნავაზზე და ვთქვით, რომ მის გამეფებაში დიდი როლი შეასრულა ეგრისის (სამეგრელოს) მმართველმა ქუჯიმ. მისი სამფლობელო დღევანდელი სამეგრელოს დიდი ნაწილის გარდა იმერეთის ნაწილსაც მოიცავდა. საერთოდ, ქართლს (ივერიას) და ეგრისს ყოველთვის ჰქონდათ ერთმანეთთან ურთიერთობა. ამას ხელს უწყობდა ენობრივი, სიახლოვეც. ძვ. წ. V-III საუკუნეებში ზანური (თუ მეგრული) და საკუთრივ ქართული (ქართველთა ენა) ერთმანეთისაგან მხოლოდ დიალექტის დონეზე თუ განსხვავდებოდა. ასე რომ, ენობრივი ფაქტორი ამ პერიოდის ჩვენს დასავლელ და აღმოსავლელ წინაპრებს შორის დაბრკოლებას ვერ ქმნიდა. ამას ემატებოდა ზემოქმედება მსოფლიო მნიშვნელობის გზისა, რომელიც იწყებოდა ინდოეთიდან, გაივლიდა ქართლსა და ეგრისს და ჩადიოდა ქალაქ ფასისში — (დღევანდელ ფოთში).

ყოველივე ამის გამო, ვასაგებია, რომ აზონის ტორანის წინააღმდეგ ფარნავაზმა ქუჯის სახით თვალსაჩინო დასაყრდენი პოვა. ქუჯი ამ მოკავშირეობით იმტომაც იქნებოდა დაინტერესებული, რომ მის სამფლობელოს ბერძნები აეპოროებდნენ.

ზოგიერთი ისტორიკოსი ეჭვობს, რომ ქუჯი რეალური პიროვნება იყო, მათი აზრით ქუჯისთან დაკავშირებული ეპიზოდი ისტორიკოს ლეონტი მროველის გამონაკონი უნდა იყოს, მაგრამ ეს მოსაზრება სწორი არ არის. მიზეზთა გამო ლეონტი მროველი არ (და ვერ) შეიხზავდა ამბავს ფარნავაზისა და ქუჯის მოკავშირეობის შესახებ.

როდესაც ფარნავაზმა საერისთავოები შექმნა, ქუჯის სამფლობელოც საერისთავოდ გარდაქმნა და მას სათავეში თვითონ ქუჯი ჩაუყენა. მაგრამ ყოფილი მოკავშირის დიდი დამსახურება მანც განსაკუთრებით გამოარჩია და მას თავისი და ცოლად მიათხოვა.

ქართული საისტორიო ტრადიციის მიხედვით, სწორედ ამ დროს (ძვ. წ. III საუკუნის დასაწყისში) აშენდა ციხე-გოჯი — ეგრისის საერისთავოს ადმინისტრაციული ცენტრი. მართლაც, არქეოლოგიური გათხრები მოწმობს, რომ თუ III საუკუნის (ძვ. წ.) წინ დასახლება უმნიშვნელო იყო, აქედან მოკიდებული იგი გაფართოვდა. მოგვეპოვება აღნიშნული პერიოდის არქეოლოგიური მასალები.

სხვათა შორის, თვით სახელი „ქუჯი“ სულაც არ არის ხელოვნური გზით შექმნილი. იგი აღანებისაგან (ოსებისაგან) არის შეთვისებული და შეესატყვისება ქართულ „ძალიკას“.

ზემოთქმულიდან გამომდინარე, შეიძლება ვთქვათ, რომ ქუჯი საუკუნით რეალური პიროვნება იყო. იგი გახლდათ წინამორბედი იმ დიდი ისტორიული და მალაზნეობრივი პიროვნებებისა (გიორგი ჭყონდიდელი,

ცოტნე დადიანი, ამბროსი ხელაია), რომლებიც სამეგრელომ მისცა სრულიად საქართველოს.

კარგი იქნებოდა, თუ ქართული სახელმწიფოებრიობის წარმოშობასთან დაკავშირებით საქართველოში დაიდგმებოდა ფარნავაზისა და ქუჯის ერთობლივი ძეგლი. ამასთან მოიჭრებოდა მონეტა ამ ორი ისტორიული პიროვნების გამოსახულებით.

89988

საქართველოს
ისტორიული

ანგელინა-პრანჭია

ანგელინა-პრანჭია
 დევთ ქორწილში მიდის,
 ახალ ფარნას ეიდულობს,
 ძველ თიკეს ვროზდ ეიდის.
 — რისთვის უნდა ვროშედი?
 — რომ ეიოდოს ქოშედი.
 — კიდევ? — ცოტა ბასმა,
 თმებზე უნდა წასმა.
 რქე ავროვა ჰინით,
 დაიბანა ჰირი.
 მერე კლანჭებს დახედა
 და ადგილზე ვასევედა.
 — აბა, ჩქარა, მანიკიური!
 მოათრია ვოდრით სახევი,
 ბლომად ხენდრო, ბლომად მძარი;
 როლას დაუცდიდა ხალხი?
 სანამ ცუცხელი დანთო,
 სანამ ქვაბით ხარშა,
 ჰატარმადიც მოიყვანეს,
 უველა დაჯდა ვასშად.
 დევთ ქორწილიც ვასრულდა,
 იყო ცეკვა-თამაში,
 მაჟარს ვურვის აჯობა
 საჭაჭურის ჭამაში.
 — ანგელინა? — იმ კლანჭებს
 ერთი წელი იშრობდა
 და მიუსწრო... მეობას,
 სულ ტყუილად შიშობდა.

ჰანო ჩიქვაძე

უთო

შესეთ, ჩვენი უთო
 ვადიქვდა კუდო.
 ვამძლეა და მავარი
 მოლანალაჰე ბაკანი.

აღმა-დაღმა დაბობდავს
 არ ეღლებო ფერდი.
 დამსხვრია სარეცხის
 თუთრი აისბერგი.

ჩამოვიმხე საჩქაროდ
 მეზღვურის ქუდი,
 რომ ზეწრის ოკვანე
 ვადავცურო კუთი.

ლოკოკინას ზღაპარი

ლოკოკინა ახალი სახლის შენებას შეუღდა, თივა და ტალახი მოავროვა, მიხილ-მოხილა და ძაღვ მშენიერი სახლიც დაიდგა. შრომისაგან დაღლილს ძაღვ ჩაეძინა.

მეორე დღეს ისევ გავიდა სასიერნოდ ბუნების წიაღში. საღამომდე ერთობოდა, მერე კი სახლს მიაშურა. მივიდა და ეგადა ეცა: მისი ახალი სახლიც რომელიღაც ბანჯკვლიან არსებას დაეკაუთრებინა.

სუსხმა დათო და ნინო სახლში არ გააჩერა. არადა, მთელი სახლი აიკლეს, დახტოდნენ, არ ისვენებდნენ. ეთერ ბებო, როცა ვერაფერი ვააწყო, შევილიშვილებს დაჰპირდა, მოდი, საწოლში ჩაბით და ლამაზ ზღაპარს მოგიყვებითო.

მართლაც, როგორც კი ოჯახური საქმეებისგან მოიცილა, ბებო საწოლებს შორის დაბალ სკამზე მოკალათდა.

- ბავშვებო, ლოკოკინა ხომ გინახავთ?
- როგორ არა, ბებო, ზურგზე სახლაკიდებული რომ დადის, არა?
- იცით, რატომ დადის სახლაკიდებული?
- არაა!
- მაშ, მომისმინეთ!

ერთ დღეს პატარა ლოკოკინამ ტყე-ღრეში ბევრი იარა, სეირნობით გული იჯერა, გაერთო, მაგრამ ამისობაში კიდევ დაბინდდა. ლოკოკინას ბინა არ ჰქონდა. რა უნდა ექნა, ერთი პატარა ქვის ქვეშ შეებრა და ღამე იქ გაათია.

მეორე დღეს ლოკოკინა დაფიქრდა: რა ექნა? სახლი არა მაქვს, ღამით კი ცივა, მზე აღარ ანათებს. რაღაც უნდა ვიღონო, თორემ გავიყინები.

ლოკოკინამ ტყეში საჭირო მასალა მოავროვა, აიშენა სახლი და ის ღამე კარგად ჩამობარმა გაათენა. დილით მშვენიერ გუნებაზე გაეღვიძა, გამძებრა ახალი სახლიდან და მოგზაურობას შეუღდა. ამაყად დადიოდა და ბუნების საოცრებებს ათვალიერებდა. რომ მოსალამოვდა, სახლს მიაშურა, მაგრამ...

მის მშვენიერ ბინაში ერთი შვიკი ურჩხული შემტვრალიყო და გამოსვლას არც ფიქრობდა. პირიქით, დაემუქრა კიდევ: მოშორდი აქაურობას, თორემ, თუ გავებრაზდი, ლუკმად არ მეყოფილ.

საწყალი ლოკოკინა მიხვდა, რომ მისთან ვერას გახდებოდა, წავიდა და ისევ პატარა ქვის ქვეშ შეებრა. როგორც კი ინათა,

- რა ექნა, ეს რა უბედურებაა, ჩემს სახლში მე არ მიშვებენ, ვაკონილა? - ამაღ ჩიოდა ლოკოკინა. დარდით თვალი ვეღარ მოხუჭა, აღარ იცოდა, რა ექნა. ბევრი იფიქრა და ბოლოს მოიფიქრა: ისეთი მასალა უნდა მოეძებნა, რომ მსუბუქიც ყოფილიყო და მაგარიც. მოძებნა კიდევ. აიშენა ლამაზი, ფერადი სახლი, ზურგზე მოიგდო და ჰერია!.. ახლა კი ვეღარავინ შეეცილებოდა. მერე რა ლამაზად დაატარებდა! ხეებზეც ადიოდა, ბუჩქების ყლორტებზეც, მაგრამ სახლი ხელს სულაც არ უშლიდა: მსუბუქი იყო, პატარა ზურგჩანთას ჰგავდა.

იმ დღიდან ლოკოკინა ბედნიერია. დაღამების აღარ ეუბნია და თავშესაფრის ძებნაც აღარ სჭირდება.

- აბა, რას იტყვით, მოგეწონათ ლოკოკინას ზღაპარი? - ჰკითხა ბებომ ბავშვებს.

- ძალიან, ძალიან მოგვეწონა! - ერთხმად შესძახეს პატარებმა.

- მაშ, თუ მოგეწონათ, ნახევარი ზღაპარი დათოსი იყოს, ნახევარი კი ნინოსი, - ღიმილით თქვა ბებომ, - ახლა კი დაიძინეთ.

სვიმონ ყიფიანი

აღდგომა სოფელში

სოფელ ახალშენის მცხოვრებლებს კარგა ხანია, არ უნახავთ ისეთი კარგი ამინდი, როგორც დედგა იმა წლის აღდგომის პირველ დღეს.

ტყეა, გზებია, მინდორში ადამიანი არსადა სჩანდა. მუშაობა შეწყვეტილიყო.

არ ისმოდა ცულის კაკუნი, ურმის ჭრიალი, დედაკაცების ყვირილ-წვივილი. ყოველი ოჯახი ჭამა-სმისა და მხიარულებაში ატარებდა დროს.

მხოლოდ აქა-იქა სოფლის გზებზე თვალს თუ მოჰკრავდით მღვდელსა, ღიაკვანსა და მათოს, რომლებიც ჩქარი ნაბიჯით გადადიოდნენ ერთი ოჯახიდან მეორეში, უსხურებდნენ გლეხებს წმინდა წყლით სახლებს და ულოცავდნენ ქრისტე-აღსდგეის დღეს.

შუმე კარგა მაღლა აიწია და ახლა მაღლიდან დაჰყურებდა სოფელს. დიობა, თითქმის დაცხა. სველ ადგილებს ომხიარო ასდიოდა. დედამიწა შრებოდა მზის სხივებზე, როგორც სველი სარეცხი დანთებულ ბუხნის წინ.

სოფელში ხმაურობა და მოძრაობა თანდათან იზრდებოდა. ზოგიერთ სახლიდან გაისმა მაღალი, სულისა და გულის გამამხნეველი „ხეურო“. ეჭვი არ იყო, გლეხები უკვე შეზარხოშდნენ. თუ არ ღვინით შეგვიფიანებულები, გლეხი სახლში არ იმღერებს, არც კი დაიდიანებს.

კომკე გამოიფინა სოფლის ახალგაზრდობა და გაიძარტა ღვინო. ოდესღაც მაგარსა, მიუვალს, სოფლის მცველსა და მფარველს, დღეს კი ალაგ-ალაგ დანგრეულ, ადამიანისაგან მივიწყებულსა და მიტოვებულ ციხესთან, გაუცეხულ ადგილებში ზოგი ლეკურს უვლიდა, ზოგი მღეროდა, ზოგი ბჭობდა და სიცილ-ხარხარში დროს ატარებდა. ამალღებულ ადგილიდან დაირისა და „ბუზიკის“ ხმა მთელ სოფელს მოედო და ამხიარულებდა ისედაც გამხიარულებულ მცხოვრებლებს. კომკე ხალხი თანდათან მატულობდა. ხანში შესული გლეხები ჯერ ღიმილით შესეჩქროდნენ ყმაწვილთაობის ღვინოსა და ცეკვას, მერე კი ვეღარ მაიმიანეს, ჩაატეს ორ სართულიანი ფერხული და მხიარულად დასძახეს: „ქრისტეანო, ქრისტეანო გაგვიხაროღეს!“

სოფლის სასაფლავს გვერდით, ონაგ ამალღებულ ფერდობზე, რომელსაც მზე დილიდან საღამომდე ადგა, სოფლის რამდენიმე პატარა ბიჭს მოეყარა თავი და „კვერცხებს აგორავებდნენ“. იმათ არ მიუღიათ მონაიელობა ბიჭების ქვიხისა და დროს გატარებაში, სამყოფოდ გაიფეს პატარა კუჭები და მაშინვე აქეთ გამოსწიეს. — ეს ადგილი ისევე იყო დანიშნული „კვერცხების საგორავებლად“, როგორც კომკე ცეკვისა და ღვინისთვის. ყოველ წელს, აღდგომის პირველსა და მეორე დღეს აქ იკრიბებოდნენ სოფლის პატარა ბიჭები და თავისებურად ატარებდნენ დროს. ახი ახლაც ისე იყვნენ ისინი გატაცებულნი თავის საქმით, რომ თუმცა კარგად ესმოდათ დაირის ხმა, სიცილ-ხარხარი და სიმღერა, მაგრამ არც გული სწევდათ, წასულიყვნენ და არც ყურადღებას აქცევდნენ.

7 წლიდან მოყოლებული 10 წლამდე ბავშვები იყვნენ ყველა ჩასკნული, მოქნილი ტანისა, დამწვარი სახეებითა და მკვირცხლი თვალებით. ყველა მათგანს ტანზე ახალი რამ ჰქონდა. ზოგს დახეულსა და დაკვერებულ პატარა ჩოხაზე ახალი ჩუსტები ეცვა, ზოგს ფეხები შიშველი ჰქონდა და თავზე ქუდი არ ეხურა, სამაგიეროდ პერანგი ჰქონდა ახალი და პატარა ბიჭი თავის თავს დაჩაგრულად არ სთვლიდა. კვერცხის ვერ ნახავდით, რომ თავიდან ფეხებამდე ახლებით ყოფილიყო ჩაცმული, რომ რაიმე ნაკლი არ ჰქონოდა, მაგრამ ყველა კმაყოფილი იყო და არც ერთს მათგანს აზრადაც არ მოსვლია თავში, ან სხვისთვის დაეცინა, ან თავისთავზე დაეცინებინა.

ესეც რომ არ ყოფილიყო, არავის არ ეცალა ამისთვის. ისინი ჯგუფ-ჯგუფად დაყოფილიყვნენ და ცდილობდნენ, ძალიან ცდილობდნენ, ერთი-ერთმანეთისათვის წითელი კვერცხები მოეგოთ.

ერთი მათგანი აიღებდა ხელში ყავრის პრტყელ ნატყხს, აყუდებდა მიწაზე და დაიძახებდა:

— აბა, ვის ვინდო? მოდიო, მოდიო!

ვინც ამ თავისებურ დღობა იღებდა მონაწილეობას, მივიღოდა და ყავრის თავში დასდებდა თავის შელბილ კვერცხს, ამგვარად ყავრის თავში რომ გამწკრივდებოდა ხუთი-ექვსი კვერცხი, ყავრის

დამჭერი დიამხებდა: - აა, განი, განი! ჩამოეცლოთ! - და ჩამოაცლიდა ყავარს კვერცხებს, რომლებიც დაეშვებოდნენ თავდადმართზე და მივორავდნენ, სანამ გზაში არ დახვდებოდა ან ქვა, ან მალღობი ადგილი, ან არ გატყდებოდა და მთლად დაიმულებოდა გზაში.

- ოჰ, შენი ჭირიმი, შენი! იარე, იარე, ენგრე იარე! არ გაჩერდე გასწი წინა... ატატატატა. აიტ... აიტ! - ყვიროდნენ წერილი ხმით ბიჭები და კვერცხებს თვალს არ აშორებდნენ.

აგერ გაჩერდა ერთი, გაჩერდა მეორე, მესამე, ორი კიდევ მივორავს.

- ჰო, შენი ჭირიმი, შენი! - ჰყვირიან იმ ორი კვერცხის პატრონები.

ბოლოს გაჩერდა ერთი. მეორეც გადატრიალდა რამდენჯერმე და ისიც გაჩერდა. იმის პატრონი უკვე

აყიინთია გარბის ქვევით და აგროვებს კვერცხებს. მისმა კვერცხმა მოიგო დანარჩენი კვერცხები. - აა კიდევ, კიდევ! ჰყვიროდნენ ისინი განავადობდნენ თამაშობას. კვერცხები ინტერვიოდა, ნაჭუჭლებოდა. ნაჭუჭებში შედიოდა სილა და მტკერი, მაგრამ ამისი ჯავრი არავის ჰქონდა.

ზოგჯერ ერთ-ერთი კვერცხი გზაზე დაიშლებოდა და მაგრად მოხარშული ცილა ერთ მხარეს გაიბოდა, გული მეორე მხარეს, მაგრამ მაშინ პატრონი გაექანებოდა, დასტაცებდა ხელს როგორც ცილას ისე გულს და მტკერს არც კი ჩამოაცილდა, მაშინვე პირისკენ გააქანებდა.

ამგვარად ატარებდნენ დროს ბიჭები და ხელს არა ხორციელი ადამიანი არ უშლიდა.

ადღგომა

სოლომონ ბრძალიძე

არმა დაჰგარა, არე-მარეს გადაუკრთო მშვიდი ძილი, ამცნო ვუელას, რომ სამუქამოდ ითრგუნება თვით სიკვდილი.

აი, ამ დროს ცის კალთიდან, ვით ვარსკვლავი მოწვეუცილი, გადმოეშვა ანგელოზი ოქროს სსივით მოჭყდილი.

სამამიო საფლავისკენ განსწილდა, როგორც ტყუილი, ღოდს შეანო ნორჩი ხელი და ცრემლები დააფრქვია.

დიდებული წამი იყო, აღსდგა მკვდარი... ამ სურათის სათაუვანოდ მთლად შეირუა მთა და ბარი... .

აღსდგა ქრისტე... სამქვევნიოდ კვლავ სახსნეულად მოგვევლინა, მით ჩვენს მუდმივ სანუგეშო გულს სსივებით მოგვეუინა.

და ამიტომაც ადღგომა დღეს ამ უცვლელ იმერს გვაძლევს, რომ სიხართლევ წამებულად აღსდგება და ბოროტს დასმდევს... .

სად ხარ, ჩიტბირეკია?

მწიფს და... ჩემად ჩიტები
გაკენკავენ კენკრიანს,
რომ დაფრთხო ჩიტები,
სად ხარ, ჩიტბირეკია?!
— სად გავრეკო?
— იქ პური მწიფს,
...აქეთ ქერი, ფეტვია..

მხატვარი
სალომე პაიჭაძე

ლალი ჯაფარიძე გაზაფხული

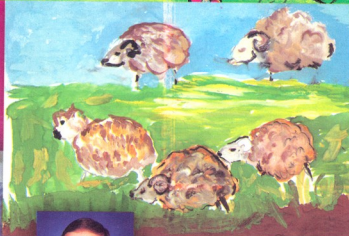
მწვე სამწვეოს
უვლიდა,
იდგა ერთი
ფუსფუსი,
ქრუანტკლად
უვლიდა
კორდს ბალახის
ბუსუსი...

მერე მინდვრის
ხონიდან
იამ ღურჯად
იალდა;
სიომ ფრთები
მოსინჯა,
ზვარში
ჩაიშრიალა...

ზერის სიმციერე
არ ვუო,
მოიქროლა
არგნი...
ის სურნელს
ღებურთ
ივრის
შემოგარენი.

პანკაძის
ფალოქმედიან

თამუნა დანელია
(7 წლის)
ბათუმის აკადემიური
ჯიშაზია

ირაკლი
გოგუა
(5 წლის)
ქ. ბათუმი

გიორგი გელაშვილი
(7 წლის)
ვახუჯი

- ვიწები გიმნაზიის ღირსეული ტრადიციების დამცველი დაწარმოებულ შვირეკხენ გიმნაზიელის საპატიო სახელს.
- ვიწები სამართლიანი, გულისხმიერი, მშობლებისა და აღმზრდელების ამავის დამფასებელი.
- მუდამ შევეარება მოვეასი ჩემი.
- ვისწავლი ბეჯითად.
- მუდამ შემახსოვრება ყოველი აღამაინათვის საფიკარი ხატი - სამშობლო, მისი წარსული, აწმყო და მომავალი.
- ვიწები ჭევერის ღირსეული მოქალაქე.

მეშვიდე გიმნაზია -
თვალის ახელა,
პირველი აზრის და
სურვილის გამხელა,
ლაშაზი ბავშვობა,
ფიქრი, ფანტაზია,
მეშვიდე გიმნაზია,
მეშვიდე გიმნაზია.

ეს პატარები თბილისის მე-7 გიმნაზიის I^ა კლასის მოსწავლეები არიან. მათთვის პირველი სასწავლო წელი დასასრულს უახლოვდება. მასწავლებლებმა ძალღონე და მონდომება არ დაიშურეს, ყოველი დღე შთაბეჭდავი და დასამახსოვრებელი რომ ყოფილიყო: პირველ სექტემბერს გიმნაზიის დირექტორმა ბატონმა სერგო ღურგულიშვილმა საზეიმო მიღება მოუწყო პატარებს და საჩუქრად წიგნები გადასცა; ერთი თვის შემდეგ უფროსების დახმარებით პატარებმა თავად მოაწყვეს ზეიმი, ცეკვა-სიმღერით გაალამაზეს ღონისძიება და დადეს ფიცი, რომ იქნებინ ღირსეული გიმნაზიელიც. არანაკლებ საინტერესო იყო ანბანის შესწავლის დაწყების დღე, საახალწლო ზეიმი, გამორჩეულად აღინიშნა ანბანის დამთავრების დღეც.

ამ ერთი წლის განმავლობაში ბავშვებისთვის ახლობელი და საყვარელი გახდა გიმნაზიის ჰიმი (ლეკისის ავტორი ნაზი ქარქუაშვილი, მუსიკა მაია ელოშვილის), ყოველ დღით სკოლაში მიხულ პატარებს გიმნაზია ამ ჰიმნით ხვდებოდა და გაკვეთილების დამთავრების შემდეგაც ამავე ჰიმნით აცილებდა. ახლობელი და საყვარელი მათთვის ეს სკოლა, ნაზი მასწავლებელი, თითოეული თანაკლასელი.

ზაფხულის მზიარული თვეები მალე გაირბენს და ეს პატარებიც სხნარულით დაუბრუნდებიან მონატრებულ გიმნაზიას.

გილოცავთ დაბადების დღეს!

საქართველოს
საგარეო ურთიერთობების
სამსახური

მიხიანაოვს ხალონანა გონა ნიხნა

ალეკო
ჭარბაძე

ვოვა
აფციაური

ლუკა
გახარია

თინათინ
მეტრიაშვილი

ლევან
მახარაშვილი

გიგი
ჯინჭარაძე

ელენე
აფციაური

სალომე
გამცემლიძე

თორნიკე
მესხიძე

შალვა
მეტონიძე

ვიდეოსტუდია „ალეგარი“ გთავაზობთ

მულტიმედია ვიდეოს ტართულ ნაზუ, ლიქნზირებულ კაქტებზე, ასევე ვიდეოს ორიგინალის ნაზუ (ინგლისურად, ფრანგულად, გერმანულად და ა.შ.).
დამატებითი ინფორმაციისთვის დარეკეთ: 935-615

მთავარი რედაქტორი
ელიკო ვსუნსიასაძე

სარედაქციო საბჭო: ლევან ბავუსიასაძე, ალექსო ბავუსიასაძე, თეა მიქიაძე, ნანო კაკაბაძე, გიგლა კახანაშვილი, თეაგარ ნინიაშვილი
ყდაზე ნახატი მანუ შარდინის
მისამართი: თბილისი, კოსტავას №14,
ტელ: 93 10 32, 93 41 30; გამოცემის №04 წლიდან
შპს: 2 ლარი და 50 თეთრი
სელომომწერთათვის 2 ლარი